

Nasjonalparkstyret for Rondane Dovre
Postboks 987
2604 Lillehammer

Høringsuttalelse - revidering av vernebestemmelsene for Frydalen landskapsvernområde

Min situasjon

Harald Sverdrup har eiendommen Peer Gynt Seterveg 3677 (hos Kartverket Søre Sandbakken). Eiendommen har flere hundre år gamle hus, den ligger på østsiden av Frya, mellom elven og veien, og er den nordligste delen av Fryvollene og er innenfor dagens verneområde. Jeg er derfor å anse som uttaleberettiget part i denne saken.

Mange av inngrepene forårsaket av verneplaner, har jeg for det meste ikke blitt varselet om på forhånd. De få gangene det har skjedd, har dokumenter og planer som regel kommet til mine hender lenge etter at klagefrister har passert. Jeg har selv fått søke opp manglende dokumenter i ettertid. Jeg forbeholder meg full råderett over mine egne eiendommer i henhold til norsk lov, og anser at alle begrensninger som er gjort (1) uten samråd, (2) uten forhåndsinformasjon til meg, (3) uten noen form for kompensasjon, er i strid med eiendomsretten, og restriksjonene er derfor i utgangspunktet ikke gyldige.

Dagens situasjon

Et av verneformålene er å ta vare på et særpreget seterlandskap og den naturbiotopen dette skaper. Når området blev vernet i 2004, hadde området seterdrift og åpne landskap. Skogen blev brukt i samband med seterdriften som kilde til ved, beite og virke. Bygningsmassen ved setrene i dalen var i aktivt bruk og gjennomgikk oppgraderinger, anpassninger og vedlikehold uten problemer. Men etter at landskapsvernet kom, opplever jeg at forvaltningen ikke har lykket med godt samspill med eierne av vernede arealer, og det legges svært strenge begrensninger på hva man kan gjøre for å ta vare på og utvikle egne eiendommer og egne verdier, og at synspunkter fra de som eier og driver eiendommene mange ganger ignoreres. Inngrepene medfører vesentlige begrensninger i bruken av eiendommene. Møtene med vernemyndigheten oppleves av mange grunneiere som ensidig maktbruk og uvennlig tone. Begrensningene lagt på skogsbruk gjør det omstendig og byråkratisk, hvilket har ledet til mindre uttak og skjøtsel, og at gjengroingen forsterkes. Man kan stille spørsmål om det pålagte landskapsvernet virkelig oppfyller å målet om å verne naturverdiene i dalen.

Jeg har merket meg at vedlikehold, reparasjoner og utvikling av husene er belagt med så kranglete regler, urimelig krav og utrivelig bemøtende, at det på mange eiendommer virker som om husene er oppgitt av eierne og bygningene står og forfaller. Ved direkte forespørsel hos noen av dem, har jeg erfart at det faktisk er tilfellet. Mange av kravene går i detalj på bygningstekniske aspekter som ikke på noen måte kan belegges med faglige eller vitenskaplige begrunnelser i forhold til naturvern og målene i landskapsverneplanen. I sammenhengen har jeg etter undersøkelser, funnet for eksempler som oppfattes som maktmisbruk.

At små detaljer i materialvalg i bygninger, utformning eller størrelse på bygninger som står inne på innmark og inngår i bygningstun har betydelse for vern av naturbiotoper, biodiversitet eller villreinsens vandringer er helt uten vitenskaplig forankring. Dette har skadet vernearbeidets troverdighet,

og det oppfattes som grovt maktmisbruk av de det treffer og av de som ser det. I slike saker oppfatter jeg at Nasjonalparkstyret handler lagt utenfor sitt mandat og med manglende kompetanse.

Jeg kjenner personlig til flere eiere som ikke lenger vil eller tør å utføre vedlikehold, oppdateringer og reparasjoner på sine hus, med bakgrunn i hvordan man har sett at andre har blitt behandlet av vernemyndigheten, med det resultat at mange av bygningene i Frydalen forfaller på en slik måte at de innom kort tid ikke kan reddes. Påbud om vern av bygninger der påstående om hva som er tradisjonell god seterarkitektur er til stor del både grovt feilaktig og preget av amatørmessig og kunnskapsløs synsing. Jeg har lest mye litteratur i fagfeltet og kan konstatere hvor feil det har blitt. Dette er ikke bygningsvern, og det hører ikke hjemme i myndighetsutøvelse med naturvern og landskapsvern som mål.

Jeg observerer i samtaler at samarbeidet med vernemyndighetene ansees være svært krevende av de grunneierne jeg har snakket med, men at de kommunale myndighetene i Nord-Fron kommune oppleves som samarbeidsvillige, og ønsker å tilrettelegge for ett levende hytte- og setermiljø i vår del av Frydalen. Vernemyndighetens konfronterende atferd har ledet til skader på troverdigheten for naturvern og landskapsvernsarbeide generellt, noe myndigheten bør grundig tenke over.

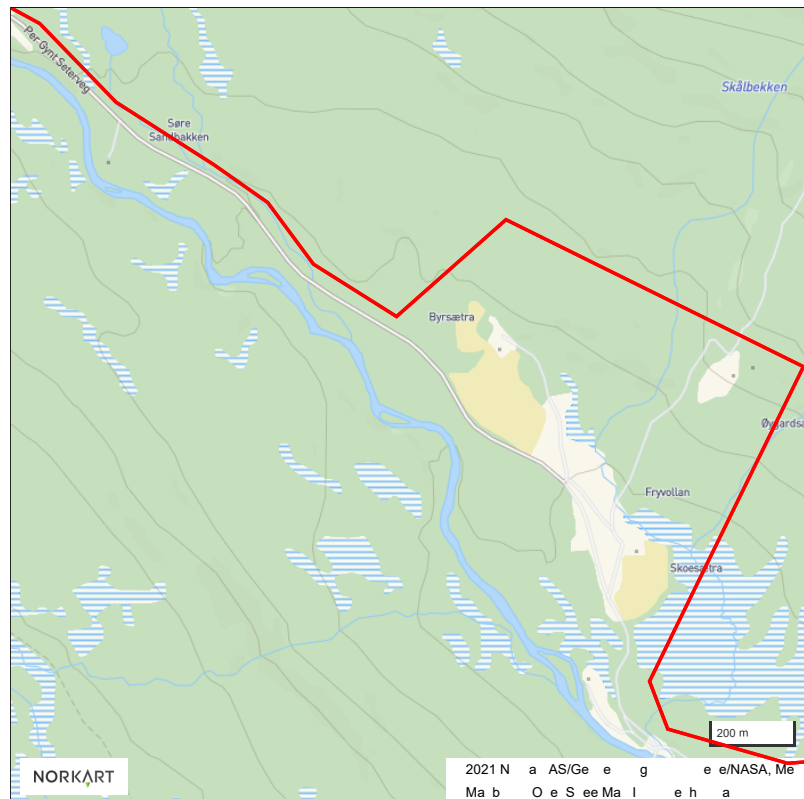
Jeg har observert at skjøtsel av skogen med virkesuttak er sterkt redusert i verneområdet og at hele den vernede delen av dalen gror igjen, med vegetasjonsendringer til følge. Dette forsterkes av klimaforandringen som pågår. I forhold til verning av biodiversiteten i fjellnære kulturlandskap, er gjengroingen skadelig for utviklingen av biodiversiteten. Som professor i miljøvitenskap, har jeg selv vært involvert i forskning om langsiktig bærekraftig skogsbruk og med utvikling av bedre myndighet-innbygger samvirking ved Lunds Universitetet, i Sverige i tiden 1988-2014.

Villreinen oppholder seg normalt ikke i Frydalen, hverken om sommeren eller om vinteren, den trekker kun tvers over dalen under en meget kort periode på våren og høsten i vandringene mellom Vulufjellet og Tjernseterfjellet-Gråhø. Under hundrevis av år med seterdrift med mer aktivitet og folk i fjellet enn det er nu, har villreinen eksistert og fungert i området, og forflyttet både vår og høst seg uten problemer lenge før vernemyndigheten eksisterte. Under den klimaendring som hele tiden går videre, er det ikke utenkelig at villreinens trekkruiter kommer å endres der reines holder seg i andre og mer høyereliggende strøk en tidligere og at reinen en dag ikke lengre velger trekket til Tjernseterfjellet-Gråhø.

Forslag til endringer

På bakgrunn av det jeg har fremført, ønsker jeg å foreslå endringer i verneforskriften som kan bidra til at det både blir et bedre samarbeidsklima, og gjennom det et lokalt engasjement for å få tilbake et åpent og trivelig seterlandskap med velholdte bygninger, og ett landskap som bærer det preg av kulturlandskap som det historisk har hatt. Jeg foreslår at vernegrensen bør flyttes innover mot nasjonalparken, slik at alle setre, hytter og veien på Sødorp kommer utenfor vernegrensen, se det vedlagte kartet som viser forslag til ny vernegrense på arealet som eies av oss på Fryvollene. Da kan eierne ivareta og vedlikeholde sine eiendommer, uten å stadig være i konflikt med eller leve i frykt for

Forslag til endret vernegrense

Naturvernemyndighetene. Videre vil det også gjøre at de områdene som er synlige fra vegen vil bli ivaretatt gjennom uttak av ved og utføre normal seterskogskjøtsel på en helt annen måte enn hva situasjonen er i dag.

- **Bygninger:** Det er viktig å ha så klare og entydige bestemmelser for bygninger, at all behandling av byggesøknader kan foretas av bygningsmyndighetene i den enkelte kommune, slik det gjøres i områdene utenfor verneområdet.
- **Veier:** Per Gynt seterveg, Nysetervegen og private adkomstveger kan benyttes hele året, inkludert brøytes om vinteren. Unntaket er i villreinens trekkperiode om våren. For at denne skal kunne skje uforstyrret, tillates det ikke kjøring på de nevnte vegene i perioden fra tirsdag etter påske til 15. mai.
- **Hugst:** All hugst, både skogsdrift og vedhugst, bør skje på en skånsom måte, der strukturert plukkehugst (Fleraldersbruk) foredras fremfor flatehugst. Det tillates bruk av hest, ATV eller en lett traktor ut i terrenget hele året. Eierne kjenner sine eiendommer godt og vet hvordan man kan kjøre der uten å lage markskader. Bruk av tung skogsmaskin bør skje når marken er frossen for å unngå kjøreskader. Uttransport med lastebil tillates hele året, med unntak av den perioden veien er stengt for villreinens vårvandring, det vil si i tidsrommet fra tirsdag etter påske til 15. mai.
- **Myndighetsutøvelse:** Jeg foreslår at vernemyndigheten endrer sin atferd i kontakten med lokalsamfunnet og grunneierne i Frydalen. Tidligere års opptreden med holdningsfeil og maktmisbruk må komme til opphør. Dette kan gjøre det nødvendig med vesentlig forandringer i arbeidsrutiner og personale ved vernemyndigheten.

Med vennlige hilsner

Harald U. Sverdrup
Korsgata 39, 2315 Hamar

harald.sverdrup@inn.no
hus@hi.is

+47-918 41 354